הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

תוכן עניינים

א. עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד.....1

ב. ושני מינין בעלמא ... דרבנן נינהו וכל דתקינו רבנן כעין דאורייתא תקינו מה דאורייתא שני מינין אינן מתעשרין מזה על זה דרבנן נמי 4

ג. העשירי תן עשירי לזה ותן עשירי לזה ... כבשים ועזים ... וצאן משמע כל צאן אחד 7

ד. מה מעשר דגן ממין על שאינו מינו לא 7

ה. מעשר בהמה מצטרף כמלא רגל בהמה רועה וכמה היא רגל בהמה רועה ט"ז מיל7

ו. היו בין אלו לאלו ל"ב מיל אין מצטרפין היו לו באמצע מביא ומעשרן באמצע ...וכמה אמר חמש מכאן וחמש מכאן וחמש מאמצע דהני חמש חזיא להכא וחזיא להכא 8

דף נד.

א. עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד

כבר התבאר במסכת ברכות דף כב. ובמסכת קידושין דף לט. ובחולין דף פב: ודף קלו: שמהנאמר בתורה (דברים כב פסוק ט) לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם. למדו לאסור כלאי הכרם, והחמירה בהם התורה שנאמר (שם) פֶּן תִּקְדַּשׁ הַמְּלֵאָה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרָע וּתְבוּאַת הַכָּרֶם ודרשו חז"ל[1] פֶּן תִּקְדַּשׁ תוקד אש, פירוש לא תזרע כרמך כלאים ואם תזרע תוקד אש בזרע ובתבואת הכרם, כלומר תשרפנו כי יאסר בהנאה[2].

---

[1] קידושין נו:

[2] רמב"ם שם דלבוש שם אבל כלאי זרעים מותרים באכילה ובהנאה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

ואינו חייב על זריעת כלאי הכרם, עד שיזרע בארץ ישראל[3] ב' מינים, כלומר שזורע ב' מיני ירקות, או זרעים או ירק וזרע, כגון חטה ושעורה. בהדי כרם כלומר עם החרצן או יחור של גפן[4], שהוא גפן, במפולת יד. כלומר שהפיל שלשתן בפעם א' ונזרעו, ושלא בפולת יד עיין בהערה[5].

ואינו חייב אלא כשהחטה והשעורה יפלו סמוכין זה לזה, באופן שהן כלאים זה בזה. כלומר בתבואה בתוך ששה טפחים זה לזה[6], ובירק שיפלו תוך טפח. וגם צריך שיפלו סמוכין לגפן, כלומר ששה טפחים לחרצן[7].

---

[3] שו"ע ונו"כ יו"ד רצו א רמב"ם הלכות כלאים פרק הלכה ב

[4] חזו"א סי' ב' סק"ו וסי' י"א סק"י

[5] איסורא איכא לזרוע גם בצד הגפן ואפי' מין אחד וכן לנטוע גפן בצד התבואה ואיסור זה מה"ת אבל אין בו לאו אלא איסורא בעלמא וגם הפירות נאסרין מה"ת. והנה יש בענין זה כמה דעות בראשונים דדעת רבנו ועוד ראשונים (יראים מצוה שפ"ט וראב"ן סי' נ"ג ומובא ג"כ בסמ"ג ל"ת ר"פ ובמרדכי ספ"ק דקדושין) דאיסור הזריעה הוא מה"ת ואפי' מין אחד ובלא מפולת יד וכנ"ל וכ"ש שהפירות נאסרין מה"ת.

וי"א (דעת הר"י מובא ברא"ש ה' כלאים וכן הסכים הרא"ש שם וכ"ד ר"ת הביאוהו הראשונים וכ"ה בספר הישר סי' תקמ"ט וכן מבואר בתוס' קדושין ל"ט א' ובחולין קל"ו ב' ובמנחות ט"ו ב' ובתוס' ר"י החסיד ברכות כ"ב ועי' בהגמ"י פ"י ממאכ"א אות ד' תשובת ר"י) שבלא מפולת יד או במין אחד אין שום איסור גם מדרבנן ומותר לזרוע ומותרין הפירות.

וי"א (כ"כ הרא"ש בה' כלאים בשם הרמ"ה וכ"ה בחינוך מצוה תקמ"ח ודעת הגר"א שגם דעת רבנו כן ולפ"ד הרא"ש שם נראה דגם הראב"ד ס"ל כן) שמה"ת באמת הכל מותר אבל מדרבנן הכל אסור.

ודעת הרבה ראשונים (הוא דעת רוב הראשונים ההשלמה (ומובא גם בכו"פ פנ"ו) והרא"ה והרשב"ץ בברכות כ"ב א' וכן הסכים המאירי בברכות שם ובקדושין ל"ט וכ"ד הרמב"ן והרשב"א בקדושין ל"ט ובחולין פ"ב וכ"ד הריטב"א והר"ן בקדושין שם) דהפירות אסורין מה"ת גם בלא מפולת יד אבל צריך ב' מינין ובמין אחד גם הפירות מותרין אף מדרבנן

ודעת הראב"ד (כפי שהעתיקו דבריו הרמב"ן והרשב"א בחולין פ"ב והרשב"ץ והנמוק"י בברכות כ"ב אבל בראי"ש ה' כלאים משמע דלהראב"ד הכל מדרבנן ואין אסור מה"ת אלא בב' מינין ובמפולת יד ובהשלמה ברכות כ"ב נראה דלהראב"ד כל מין א' אסורין הפירות מה"ת ולכן הקשה עליו מבכורות נ"ד וצ"ע) דבקנבוס ולוף אסורין הפירות מה"ת אף בלא מפולת יד אבל צריך ב' מינין אבל בשאר זרעים מותרין

וי"א (מובא ג"כ דעה זו בחזו"א כאן סי' א' סק"ה ובדיני כלאים אות ל"א וע"ש שהביא רוב הדעות בקצרה) דבזה"ז בטלה קדושת הארץ והכל אינו אלא מדרבנן

ולהלכה (חזו"א סי' א' סק"ה ועי' בסי' י"ג סק"ח שכ' דדין קידוש בלא מפולת יד דעת רוב הפוסקים דאינו אלא מדרבנן) אף שבשו"ע סתם כדברי רבנו דאף מין א' בכרם אסור לזרוע ואסורין הפירות אפשר דהוי ספיקא דינא דהא י"א דמותר לזרוע ומותרין הפירות אף מדרבנן כנ"ל וכ"ש בזה"ז שי"א דלא קידשה לע"ל והוי מדרבנן מיהו לכו"ע אין הקולות של חו"ל בזה"ז דהא מדרבנן צריך לנהוג בארץ כדין ארץ מקודשת. דרך אמונה שם כז

[6] חזו"א סי' ג' סקי"ב וכ"כ ישועות מלכו ודלא כר"י קורקוס בה"ג וערוך השלחן אות ד' שאפי' נפלו ברחוק משיעור של כלאי זרעים חייב וגם לא כתפא"י בבתי כלאים סי' ל"ו שצריך שיפלו תמיד בתוך טפח

[7] והזורע חטה וזמורה של גפן בגומא אחת וכפף את הזמורה עד שיהי' רחוק ו' טפחים בין הגפן ובין החטה לכשיגדלו מותר ואם לא יהי' ביניהן שיעור הרחקה כשיגדלו אסור וחייב מיד על הזריעה. חזו"א שם סי' ב' סק"ו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

וכבר התבאר שהזורע שני מיני תבואה או שני מיני ירקות עם זרע הכרם, הרי זה לוקה שתים, אחת משום שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם ואחת משום (דברים כב פסוק ט) לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם, אם התרו בו משום שניהם. ואם התרו בו רק משום אחד לוקה אחד[8].

ואינו חייב מן התורה אלא על חמשת מיני דגן בזרעים[9], ובירקות קנבוס ולוף[10] וכיוצא בהם, מזרעים שנגמרים עם תבואת הכרם כלומר שנזרעים לשלוש שנים[11], אבל שאר הירקות אסור מדברידהם. וי"א[12] שבירקות וקטניות וזרעים הנאכלין לאדם, כולן לוקין עליהן מן התורה, אבל זרעים שאין רוב בני אדם זורעין ומקיימין מין זה, וכן עשבים העולין מאליהן אין בהן משום כלאים.

וכתבה התורה[13] דין כלאי הכרם על אף שלוקה בלאו הכי, משום כלאי הזרעים. שילקו ג"כ משום כלאי הכרם, ועוד לחדש שכלאי הכרם אסורין בהנאה.

חייב גם אם לא נפלו לתוך גומא אחת. אלא כל שנפלו סמוכין זה לזה כדי איסור כלאים מקרי מפולת יד[14].

---

[8] ירושלמי פ"ח ה"א

[9] חזו"א סי' א' סק"ט י"ג וכ"ד ר"י קורקוס ורדב"ז ורש"ס דף קל"ג ב' בדעת רבנו וכ"כ המאירי בקדושין ל"ט (רק דס"ל דגם מיני זרעים אסור מדרבנן) וכ"ד התוס' במנחות והרשב"א ורבנו יונה בריש ב"ב והחינוך מצוה תקמ"ח וירא'ם מצוה ע"ו דמה"ת אין חייב רק על ה' מיני תבואה וקנבוס ולוף וכ"נ בדברי רבנו שהקדים בריש ההלכות ל"ת שלא לזרוע תבואה או ירק בכרם משמע דקנבוס ולוף נחשב ירק.

[10] שו"ע ונו"כ שם, רמב"ם שם הלכה ג

[11] דקנבוס ולוף אין עושין אלא לג' שנים וגם הכרם יוצא מידי ערלה וראוי לאכילה אחר ג' שנים והתורה אסרה זרעים דומיא דכרם. עיין בסף משנה וכ"כ הנמוק"י בברכות כ"ב (כת"י) ולשון המאירי בקדושין ל"ט שנגמרין עם גמר תבואת הכרם ועי' שנו"א פ"ז מ"ז ובחזו"א סי' ג' סקכ"ב תמה עליו ובטעם ב' של רש"י במנחות ט"ו וכ"כ הר"ן פ' רה"ג וכ"כ ביראים מצוה ע"ו וכ"ה בחי' הרשב"א במנחות וכן הרמב"ן והרשב"א בחולין פ"ב הביאו גם טעם זה שהוא משום שקנבוס ולוף יש להן אשכולות שהאוכל תלוי בראשו דומיא דכרם וגדלים הרבה ועושין ערבוביא וטעם א' דרש"י והביאוהו ג"כ הרמב"ן והרשב"א בחולין פ"ב מפני שיש להן שרשים שמתקיימין הרבה בארץ דומיא דכרם

[12] הר"ן פ' ראשית הגז (ודלא כב"מ וכ"כ מנ"ח מצוה תקמ"ח ובחזו"א סי' א' סקי"א משמע דמסכים להכ"מ בזה) וכ"כ הרמב"ן בחולין פ"ב וכ"ד הראב"ד המובא בכו"פ פנ"ו וברמב"ן ורשב"א חולין פ"ב ובהשלמה ברכות כ"ב א' (וכ"נ דעת הראב"ן סי' נ"ג) ודעתו דלא נאמר חילוק קנבוס ולוף לשאר זרעים אלא לענין איסור הנאה וכ"ד רבנו חיים כהן המובא בשטמ"ק מנחות ט"ו דמפרש הגמ' בתמי' ובכ"מ מפרש כן גם דעת רבנו אבל בחזו"א סי' א' סק"ט תמה עליו.

[13] ירושלמי פ"ח ה"א

[14] חזו"א סי' א' סק"ז והיינו שנפלו תוך ו' טפחים ובירק תוך טפח ואם הוא כרם ע"ל פ"ז ה"א סק"ב אם תוך ד"א הוא מה"ת (חזו"א סי' י"א סק"י) מיהו אפשר דכ"ז שלא נשרשו לא מקרי כרם ולא מקרי מפולת יד אף שיעשו כרם בהשרשתן והלכך אין חייב עד שיזרע תוך ו' טפחים ומיהו במוקף גדר וזרע חטה ושעורה והרצן תוך הגדר ואין בין זרע לגדר ד"א חייב על הזריעה ואף שאין מקדש כדלקמן פ"ז הכ"ה (חזו"א שם ובסי' י' סק"ז נשאר ע"ז בצ"ע), דרך אמונה ציון ההלכה שם ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

ואפי׳ זרע חרצן או יחור של גפן, היום, וחטה ושעורה למחר, כל שלא השרישו עדיין נחשב בבת אחת[15]. אבל צריך שאדם אחד יעשה שלשתן, ואפשר שצריך שיהא דעתו בשעת זריעה ראשונה לגמור שלשתן.

ואינו לוקה משום זורע כלאי הכרם עד שיזרע בארץ ישראל חטה ושעורה וחרצן במפולת יד, אך בחו״ל אין איסור כלאי הכרם אלא מדרבנן ובזורע במפולת יד, כמו שהתבאר, והחמירו משום שאסור בהנאה בארץ ישראל[16], ולכן הקילו שם בכמה דברים.

אינו חייב רק על הזריעה, אלא גם אם חפה כלומר כסה אותם בעפר לוקה[17], אף אם כבר הושרשו. אבל אז אין לוקה אא״כ באו בתחלה במפולת יד, וכל שנפלו בבת אחת חייב על ניכושן והשקאתן, אף אם נעשה הדבר מאליו ולא עשה בהן אדם עבירה, כיון שבאו לעולם בעירוב מקרי כלאים[18].

אבל אם זרען שלא במפולת יד, אפי׳ מנכש ומשקה אח״כ אינו כזורע עכשיו במפולת יד. וכל זה לענין מלקות, אבל בודאי אסור לעשות כן בכל אופן.

ב. ושני מינין בעלמא ... דרבנן נינהו וכל דתקינו רבנן כעין דאורייתא תקינו מה דאורייתא שני מינין אינן מתעשרין מזה על זה דרבנן נמי

כבר התבאר לעיל דף נג: שבכל מקום[19] אין תורמין ומעשרין ממין על שאינו מינו[20] ואף על פי שהמין האחר טוב יותר ומתקיים יותר[21], שנאמר (במדבר

---

15 סי׳ א׳ סק״ז ושם הסתפק בזה אבל נראה שהסכים כן בסי׳ ב׳ סק״ח ובסי׳ י״א סק״י ועי׳ ישועות מלכו

16 רמב״ם שם הלכה גאבל כלאי זרעים אין אסורין לא באכילה ולא בהנאה כנ״ל פ״א ה״ז ולכן לא החמירו חכמים לאסרן בחו״ל

17 רמב״ם שם ג

18 דרך אמונה שם ח

19 רמב״ם הלכות תרומות פרק ה הלכה ב

20 אבל א״צ שתהיינה הפירות כולן משדה אחת אלא אפי׳ יש לו שדה א׳ ביהודא וא׳ בגליל מכנים פירותיהן ומעשר מזו על זו ואפי׳ לקח משני בנ״א פירות ודאי טבל מעשר מזה על זה

21 רדב״ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח״ן 22887389 | ובטל׳ 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

יח פסוק כז) כַּדָּנָן מִן הַגֹּרֶן וְכַמְּלֵאָה מִן הַיָּקֶב ואם תרם אין תרומתו תרומה. ואפי' בתרומה דרבנן אם הפריש ממין על שאינו מינו אין תרומתו תרומה.

י"א[22] שכל פירות האילן וזרעים וקטניות חייבין מן התורה (מה"ת) בתרומות ועשרות (בתרו"מ) חוץ מירקות וחרובי צלמונה וכה"ג[23]. ורוב הראשונים[24] חולקין ע"ז וס"ל שמן התורה אין חייב בתרו"מ אלא דגן תירוש ויצהר דהיינו ה' מיני תבואה[25] – חיטים שעורים כוסמין שיפון ושבולת שועל – וזיתים

---

[22] דעת הרמב"ם כדמוכח בסמוך ה"ו ובפ"א ממעשר ה"ט ובפ"א ממע"ש ה"ג וכ"כ הכ"מ והרדב"ז בה"ו והט"ז ביו"ד סי' של"א סק"ה וכ"כ כל המפרשים. וכן משמע בתשו' גאון שהביא בכו"פ ה"ג כדעת רבנו דרק ירקות מדרבנן וכ"ד רב נסים גאון בברכות ל"ו א' ע"ש ותוס' ר"י החסיד שם ופי' ר"א מן ההר יבמות פ"א א' והחינוך מצוה שצ"ה וכן פסק הרש"ס בריש מעשרות ועי' ערוך ערך סג א' בשם י"א

[23] וברש"ס ריש מעשרות וחזו"א שביעית סי' ז' סקכ"ג וכ"ה בכ"מ בפ"א ממע"ש ה"ג שגם צלף ותבלין דרבנן וי"א גם כרשינין

[24] רש"י בברכות ל"ו א' ובשבת ס"ח א' ובפסחים מ"ד א' ובביצה ג' ב' ובר"ה י"ב ב' ט"ו ב' ובסוכה מ' א' וביבמות פ"א א' ובכתובות כ"ה א' כ"ח ב' ובקדושין ג' א' ס"ט ב' ובזבחים ע"ג א' ובחולין ו' ב' ק"כ ב' קל"ז ב' ובבכורות נ"ד א' ובנדה נ' א', והתוס' שבת ס"ח א' עירובין ל"ב א' ביצה ד' ב' ר"ה י"ב א' ב' יבמות פ"א א' כתובות כ"ה ב' נ"ו ב' נזיר ל"ו ב' ב"מ פ"ח א' פ"ט א' ע"ז נ"ח ב' זבחים ע"ג א' חולין ו' ב' ק"כ ב' בכורות נ"ד א' נדה נ' א', והר"ש בריש מעשרות [וע"ש שרוצה לומר שגם קטניות דאורייתא] ובפ"ק דפאה מ"ד ובפ"א דדמאי מ"ג ובפי"א דפרה מ"ג, והרמב"ן בב"מ פ"ח [וע"ש ברמב"ן דלר"מ בנדרים נ"ה באמת חייב כל דמדנן] ועי' ברמב"ן ספ"ק דר"ה ובשבת ס"ח וביבמות בסוף המס' ששייך לסוף הערל. והרשב"א בשטמ"ק ב"מ פ"ח ובביצה ג' ב', והריטב"א החדשות בב"מ פ"ח ובברכות ל"ו א' סוכה ל"ד ב' ר"ה י"ב א' יבמות פ"א א' גיטין ס"ה א' נדה נ' א' והר"ן בחי' הר"ן ב"מ פ"ח ובר"ה י"ב א' והראב"ד בהשגות לקמן פ"ג הט"ז ופי"ג הי"ג ובפ"א ממעשר ה"ט ובפ"א ממע"ש ה"ג והרא"ש בפירושו לנזיר ל"ו ב' ובתוספותיו לר"ה י"ב א' יבמות פ"א א' ב"מ פ"ח נדה נ' א' ובפירושו לפרה פי"א מ"ג והרז"ה בחולין ק"כ ב' והמאירי בברכות ל"ו א' שבת ס"ח א' עירובין ל"ב א' ביצה ג' ב' בחידושיו קדושין ג' א' ב"מ נ"ג ב' מכות י"ט ב' ע"ז נ"ח א' ועי' יבמות פ"א א' ותוס' רי"ד כתובות כ"ח ב' נדרים נ"ח ב' ר"ה י"ד ב' ופסקי רי"ד שם וריא"ז בפ"ק דקדושין ה"י ותוס' שנין כתובות נ"ח א' והר"ש משנ"ן בתו"כ בחקתי פי"ב והריב"ן בנזיר ל"ו א' ובמכות כ"ג ב' ושטמ"ק ברכות ל"ו א' ביצה ג' ב' וסמ"ג ל"ת קמ"ז [אבל במ"ע קל"ג העתיק כדעת רבנו] ותוס' ר"י הזקן קדושין ס"ט ב' והתשב"ץ ח"ג סי' ר"ג ונמוק"י בברכות ל"ו ב' ומהר"ם חלאוה פסחים ל"ג א' ד"ה דאי וכו"פ ה"ג והביא כן גם בשם ר"מ בעל העזר והר"ר אליעזר מהור קדוש דשינו וכ"ד הרד"ק דה"ב ל"א ה'. ציון ההלכה שם ז

[25] קונטרס ה' תרו"מ ממרן סי' ג' אות א' וכ"כ רמב"ן בדברים י"ד כ"ב וכן משמע בראב"ד פי"ד ממאכ"א ה"ו שכ' ז' מיני טבל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

וענבים[26]. אבל שאר כל הדברים אינן אלא מדרבנן. וי"א[27] שכל שבעת המינים תרו"מ שלהן מה"ת, ועיין עוד בהערה[28].

ולהלכה[29] קי"ל כרוב הפוסקים שכל התרומות והמעשרות חוץ מדגן תירוש ויצהר הוא מדרבנן, וגם אם הפריש לא חל מה"ת, ואפי' אורז פטור מה"ת[30], ושמן שחייב מה"ת דוקא שמן זית אבל שמן שומשמין ואגוזים ושאר שמנים לכו"ע מדרבנן[31].

דף נד:

---

[26] ודעת הרמב"ן בחומש דברים י"ד כ"ב וכ"מ בפי' ריב"א עה"ת פ' משפטים פסוק מלאתך ודמעך וכ"נ דעת רבנו יונה בפ' אלו דברים בד"ה כל שטיבולו במשקה דאפי' זיתים וענבים העומדים לאכילה אין חייבין מה"ת בתרו"מ רק יין ושמן אבל בחידושיו בגמ' ב"מ פ"ח ב' מסיק הרמב"ן וכן מבואר בחידושיו לחולין ק"כ ב' ד"ה והא דאמרי' ע"ש ואפשר דאפי' זיתים וענבים שחשבן לאכילה חייבין מה"ת וכן דעת רוה"פ רש"י ותוס' ב"מ פ"ח ב' וראב"ד בשטמ"ק שם וריטב"א החדשות ותוס' הרא"ש וחי' הר"ן שם וכו"פ פ"כ וכן פסק מרן בקונטרסו סי' ג' אות א' ועי' בבינת אדם שהוכיח ג"כ שרוה"פ חולקין על הרמב"ן ופסק כן, וכן הסכים בחזו"א שביעית סי' ז' סקכ"ד שזו מסקנת הרמב"ן וכן בישועות מלכו

[27] רבנו יונתן ברפ"ג דעירובין במשנה אבל לא בטבל וכ"ד הרי"ץ בשטמ"ק נדרים נ"ה א' ע"ש וכן הביא דעה זו המאירי במכות י"ט א' וכ"כ הריטב"א בב"מ פ"ח בשם הראב"ד דילפי' מבכורים וכן משמע לכאו' בהשגות פי"ד ממאכ"א ה"ו שכ' ז' מיני טבל (וי"ל דכונתו ה' מיני דגן ותירוש ויצהר) וכ"ה בשטמ"ק שם בשם הראב"ד אכן שם סיים הראב"ד ולא היא תאנים מדרבנן וענבים מדאורייתא וכן העתיק הרמב"ן שם משמו הרי מבואר שחזר בו וכן בהשגות פ"א ממעשר שרק תירוש ויצהר מה"ת ועי' בהשגות לעיל פ"א ה"ה והרש"ס בריש מעשרות הביא בשם הראב"ד שמעשר פירות מה"ת אבל אין חייבין על תרומתן מיתה ולא על טבלן ועי' בחזו"א מעשרות סי' א' סק"א.

[28] ובראב"ד תו"כ קדושים פי"ב בשם י"א שתרומה אין חייב מה"ת אלא בדגן תירוש ויצהר. אבל שאר המעשרות חייב הכל. וביראים מצוה נ"ג קמ"ז וסמ"ג מ"ע קל"ו קס"א ורבנו הלל תו"כ בחקתי פי"ב שרק מעשר שני חייבים כל המינים ואפי' ירקות מה"ת, אבל שאר תרומות ומעשרות אפי' מעשר עני אין חייב אלא דגן תירוש ויצהר. עי' מל"מ פ"א ממע"ש הי"ב וחזו"א שביעית סי' ז' סקכ"ה. ובריטב"א ב"מ פ"ח ב' בחד תירוצא להיפך שמע"ש רק בדגן תירוש ויצהר ושאר תרומות ומעשרות נוהג בהכל. ובכו"פ פ"ג בשם ראב"ד בס' כתוב שם בחולין וכן העתיק הרש"ס בריש מעשרות בשם הראב"ד שכתב בסוף ימיו והעתיקו ג"כ במלאכת שלמה שם שמה"ת אין חייב אלא דגן תירוש ויצהר בין בתרומה בין במעשרות אבל אם הפריש חל מה"ת עלי' קדושת תרומה ואסורה לזרים, אבל אין חייבין עליה מיתה וכן חל מעשרות מה"ת. ועי' באו"ש כאן ובחזו"א שביעית סי' ז' סקכ"ה

[29] חזו"א שביעית סי' ז' סקכ"ה

[30] ואף על גב דלענין חלה הוא נגרר להתחייב כדלקמן פ"ו מבכורים הי"א אבל לענין תרו"מ אין חייב מה"ת. חזו"א זרעים לקוטים סי' א' סק"א

[31] שטמ"ק זבחים ע"ו א' אות ד' וגם רבנו יודה לזה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

ג. העשירי תן עשירי לזה ותן עשירי לזה ... כבשים ועזים ... וצאן משמע כל צאן אחד

עוד התבאר לעיל שם שאין מצות מעשר בהמה[32] נוהגת אלא בבקר וצאן בלבד שנאמר (ויקרא כז פסוק לב) וְכָל מַעְשַׂר בָּקָר וָצֹאן

אין מעשרין מן[33] הצאן על הבקר ולא מן הבקר על הצאן, אבל מעשרין מן הכבשים על העזים ומן העזים על הכבשים, למרות שהם כלאים זה בזה שנאמר וְכָל מַעְשַׂר בָּקָר וָצֹאן משמע כל צאן אחד, ששניהם נקראים שה והרי הם כמין אחד למעשר בהמה[34].

ד. מה מעשר דגן ממין על שאינו מינו לא

כשם שאין תורמין ממין אל שאינו מינו כמו שהתבאר לעיל דף נג: כך אין מעשרין [35]ממין על שאינו מינו. ואפי' בדיעבד לא חל כמו בתרומה.

ה. מעשר בהמה מצטרף כמלא רגל בהמה רועה וכמה היא רגל בהמה רועה ט"ז מיל

אין צריך לצרף[36] כל בהמה שנולדה ברשותו לדיר אחד, אלא מצרף כל עדר ועדר לבדו, כל עוד הם בתוך שיעור שהבהמה מתרחקת והולכת כשהיא רועה או כפי מה שהבהמות רחוקות זו מזו ויכולות להשתמר ברועה אחד[37].

---

[32] רמב"ם שם הלכה א

[33] רמב"ם שם פרק ז הלכה ד

[34] מזה גופה משמע דמצאן על בקר או מבקר על צאן אין מעשרין שהרי הכתוב לא ריבה רק מין צאן אחד. ערוך השלחן העתיד הלכות בכורות ומעשר בהמה סימן רג סעיף ח

[35] רמב"ם הלכות מעשר פרק א הלכה ו

[36] רמב"ם הלכות בכורות פרק ז הלכה ב

[37] והכל אחד וכן הרגמ"ה ז"ל בפירושו הרכיב שני הפירושים יחד. מלאכת שלמה בכורות ט משנה ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

הלכות הדף היומי
מסכת בכורות

לפיכך היו לו חמשה טלאים בירושלים וחמשה טלאים בעכו אין מצטרפין וכולן פטורין מן המעשר, וכמה יהיה בין אלו לאלו ויצטרפו ששה עשר מיל[38].

ו. היו בין אלו לאלו ל"ב מיל אין מצטרפין היו לו באמצע מביא ומעשרן באמצע ...וכמה אמר חמש מכאן וחמש מכאן וחמש מאמצע דהני חמש חזיא להכא וחזיא להכא

היו שלשה[39] עדרים בין כל אחד ואחד ששה עשר מיל הרי שלשתן מצטרפין. וחייב לצרף הכל להביאן לתוך דיר אחד ולעשרן[40] אף הרועה עצמו. או כליו של רועה. אין מצרפן. שאין מצרף אלא עדר. וכן צריך שכל אחת שמן הצד יכול להיות עשרה ע"י האמצעית[41].

כיצד היה תשעה מכאן ותשעה מכאן ואחד באמצע[42] הרי שלשתן נכנסין לדיר להתעשר ומניח הט' הנשארים לגורן האחר להצטרף עם אותן שיולדו אח"כ[43]. שהרי האחד שבאמצע ראוי להצטרף לכל אחד מהעדרים להשלים

---

[38] דעד הכא שלטה עין הרועה כשהוא עומד באמצע הט"ז יוכל להשגיח לכאן ולכאן בארץ מישור, ולהכי כשיש לו ה' בהמות כאן וה' בהמות בכפר רחוק מכאן ט"ז מיל מצטרפי, ומביאן יחד ומעשרן, וברחוקות יותר פטורות מלהתעשר. תפא"י במשנה שם.

[39] שם הלכה ג

[40] רמב"ם בפי' המשניות ור"ב בכורות ט משנה ב

[41] ערוך השלחן העתיד הלכות בכורות ומעשר בהמה סימן רג סעיף ה

[42] השתא רבינו שפסק ט' מכאן וכו' ואחד באמצע נראה דפסק כשמואל דלרב בעי ה' באמצע ומרן ז"ל כתב דפסק כרב באיסורי ע"כ וכן נראה אמת דלרב בעינן דאותם שבאמצע חזו לאצטרופי עם האמצעיות לאפוקי ה' מכאן וד' מכאן ובאמצע ה' אין הד' מצטרפות משא"כ לשמואל וכמ"ש רש"י ז"ל ורבינו העתיק ט' מכאן ואחד באמצע דהיא היא כרב. מעשה רקח שם. וכל הנך מימרי שם דקאמר דרועה וכליו מצרפן אזלא אליבא דשמואל ולכן השמיטם רבינו. הר המוריה שם.

[43] בתפא"י במשנה שם. ואם תשאל: התינח כשיש לו צאן ובקר המשלימים מספר עשיריות אבל מה יעשה האיש שיש לו לדוגמא ט"ו בהמות ומכניסן לדיר ומוציא ט' ומקדש עשירי ומה יעשה בהחמשה הנותרים הרי כבר נתחייבו במעשר ואי אתה יכול לעשרן, באמת כתב הרמב"ם בספ"ז וז"ל: הכנים כל הצאן או כל הבקר לדיר והתחיל למנות ולקדש עשירי עד שנשארו בתוך הדיר פחות מעשרה הרי זה מניחן לגורן אחר, והן מצטרפין לאלו שיוולדו ויתעשרו הכל בגורן אחד. ואף על פי שהוא יודע שאלו ישארו במניין חייב להכנים הכל לדיר והנשאר ישאר,
והכוונה שלא יאמר כיון שמהחמשה א"א להפריש א"כ למה לנו להכניסן לגורן וקמ"ל דמחוייב להכניסן ואלו החמשה יצרפן לדיר אחר, וכן פירש"י. ולפ"ז משמע דגם אלו החמשה א"א בלא מעשר. וקשה, הא תינח אם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה
https://chat.whatsapp.com/DLl7K9ciPjB873YPB8kBu

מניינן ולכן מצרף את שניהם זה לזה, אבל אם אינו משלימן וכגון שהיו חמישה מצד מזרח וארבעה מצד מערב, וחמישה באמצע למרות שמצטרף האמצע לחמישה שבמזרח אינו מצרף את הארבעה כיון שאינו ראוי להשלים מנינן בפני עצמן. וכל שכן שאם היו חמישה מצד זה וחמישה מצד זה וארבעה באמצע שאין מצטרפין שהרי הארבעה אינם ראויים להצטרף לאף אחד מן הצדדים.

אם האמצעיים כבר נתעשרו אפילו הם מנין בפני עצמו אינם מצטרפין[44].

יהיה לו גורן אחר אבל אם לא יהיה לו מה יעשה בהם, ולזה מפרש הרמב"ם דאין הכרח בזה אלא דאם יש לו גורן אחר או יהיה לו יצרפן אבל אם לא יהיה לו לא איכפת לן ויאכלן בלא מעשר וזהו שאמר והנשאר ישאר. ערוה"ש שם סעיף ו ז.

[44] ירו' חלה פ"ד ה"ב.